

Андріянова Н. М., кандидат політичних наук (0000-0002-7115-2445)

Гордійчук В. В., кандидат технічних наук, старший дослідник
(0000-0003-3665-4201)

Льченко В. С. (0009-0004-8902-6246)

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України, Київ

НАТО та Україна: безпекові аспекти інтеграції

Резюме. У статті окреслено значення перемоги над РФ у контексті відновлення та посилення безпеки європейського та євроатлантичного просторів, досліджено безпекові аспекти євроатлантичної інтеграції України, означено місце і роль України в системі колективної безпеки НАТО.

Ключові слова: НАТО; Європа; Україна; безпека; російсько-українська війна; безпекові аспекти.

Постановка проблеми. Майже 10 років йде кровопролитна російсько-українська війна, більше ніж як 600 днів ця війна супроводжується бойовими діями високої інтенсивності. У таких умовах Україна виборює своє право на незалежність, непорушність кордонів та державний суверенітет. У цій війні Україна бореться за право на свободу, демократичні цінності, мир і безпеку європейського простору. Завдяки міжнародній підтримці, впровадженню санкцій та вагомій військовій, фінансовій, гуманітарній допомозі від держав – членів НАТО Україна вистояла набагато більше ніж “3–4” дні. На сьогодні Україна фактично обороняє Східний фланг Альянсу, не допускаючи РФ поширювати “руський мир” у Польщі, країнах Балтії, Фінляндії тощо. Україна, як ніколи в своїй історії рішуча в своєму вступі в Альянс, громадська підтримка досягла рекордних показників. Прагнення України до євроатлантичної інтеграції закріплено в Конституції. Під час воєнного стану проводяться реформи по досягненню взаємосумісності з арміями держав – членів Альянсу. Ані Бухарестський, ані Вільнюській саміти не виправдали надій і сподівань українців, Україну так і не запросили до Альянсу, хоча Альянс потребує вступу України не менше ніж Україна. В цій статті будуть наведені відповідні аргументи.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Стаття базується на вивченні відповідних нормативно-правових документів ООН [1], НАТО [2, 3], України [4–6], РФ [7, 8]. Промов, інтерв'ю, звернень Генерального секретаря НАТО [9], Президента України [10, 11], Міністра оборони України [12], Міністра закордонних справ України [13], спирається на фундаментальні дослідження Зб. Бжезінського [14] та останні інтерв'ю

Г. Кісенджера [15] в галузі політології та геополітики.

Проаналізовано роботи сучасних українських та зарубіжних дослідників, зокрема:

робота М. Сунгуровського, М. Пашкова, Л. Полякова, В. Удальцова [16] присвячена місцю України в системах безпеки;

дослідження О. Потехіна [17] присвячені взаємодії України та НАТО в контексті повномасштабного вторгнення РФ в Україну;

стаття О. Затиная, В. Павленка, П. Крикуна [18] присвячена основним положенням нової Стратегічної концепції НАТО – 2022;

робота М. Клейна та К. Майджора [19], у якій автори досліджували питання забезпечення безпеки України в межах співробітництва з НАТО;

Р. Кумар в своєму дослідженні [20] вивчав роль НАТО в російсько-українській війні та інші.

Але, не зважаючи на значну кількість дослідників, які зацікавлені в дослідженні цієї проблематики, питання євроатлантичної інтеграції України з погляду на актуальність і важливість як для України, так і для світової спільноти потребує ширшого дослідження, аргументацій та дискусій.

Метою статті є дослідження безпекових аспектів євроатлантичної інтеграції України та значення української боротьби проти РФ для Євроатлантичного простору.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні Україна як ніколи тверда у своєму рішенні щодо вступу в Альянс, підтримка населення сягнула рекордних за всі часи показників – 82 % [21]. Свій євроатлантичний напрям розвитку Україна законодавчо закріпила в головному законі держави –

Конституції України [4], що фактично підтверджує рішучість і безповоротність рішення українців на інтеграцію у європейський та євроатлантичний простір, визначивши це стратегічним зовнішньополітичним пріоритетом.

Вступ України в Альянс, курс на європейський та євроатлантичний розвиток – рішення, яке дасть змогу Україні вийти із зони впливу РФ, допоможе закінчити війну.

29 років Україна має досвід співпраці з НАТО, більше 20 років Україна має статус особливого партнера НАТО, з 2020 року Україна партнер НАТО з розширеними можливостями разом з Австралією, Грузією, Йорданією і Швецією, яка вслід за Фінляндією скоріш за все стане наступною державою – членом НАТО. Майже 20 років Україна прагне вступу в Альянс (якщо не враховувати період президентства проросійського президента-втікача В. Януковича та законодавчо закріпленій позаблоковий статус у 2010–2014 рр. [5, 22]). Україна активний учасник програми “Партнерство заради миру” (далі – ПЗМ), вона першою з пострадянських країн підписала цей рамковий документ. Відносини України з НАТО в рамках ПЗМ доповнюються Комісією Україна-НАТО (КУН), (створеною відповідно до Хартії про особливе партнерство 1997 року), на зміну якої на Вільнюському саміті 2023 року започатковано Раду Україна-НАТО. У форматі Ради, Україна засідає з державами – членами НАТО на засадах рівності, на відміну від формату Комісії, у складі якої держави – члени Альянсу засідали з країною-партнером.

Із середини 1990-х років Україна брала участь у миротворчих місіях НАТО в Боснії і Герцеговині (EUFOR/SFOR), Косово (KFOR) та Афганістані (ISAF/Resolute Support). Вона також брала участь у Тренувальній місії НАТО в Іраку, антитерористичних і антипіратських операціях НАТО в Середземному морі, у операціях у Чорному морі, спрямованих на забезпечення безпеки і стабільності в регіоні. Як зазначав Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг, Україна – єдиний партнер, який бере участь в усіх місіях і операціях НАТО, в тому числі в Афганістані і Косові [9].

Україна є учасником форумів і програм співпраці НАТО з питань, починаючи від оборонної реформи і професійного розвитку до розбудови потенціалу стратегічних повітряних перевезень, а після анексії РФ Криму та її агресії в Донбасі в НАТО прийняли Комплексну програму допомоги,

яка “підтримує мету України щодо впровадження реформ у секторі безпеки і оборони відповідно до стандартів НАТО шляхом надання консультацій стратегічного рівня через Представництво НАТО в Україні та підтримки через 16 програм з розбудови потенціалу та Цільові фонди”. Цільові фонди наразі охоплюють шість сфер: командування, управління, зв’язок і комп’ютери; логістика і стандартизація; кіберзахист; медична реабілітація; перепідготовка військовослужбовців; утилізація вибухонебезпечних предметів та боротьба з саморобними вибуховими пристроями. Окремо слід згадати про програму з НАТО з протидії гібридній війні. Отже, залучення України до заходів під керівництвом НАТО є досить широким.

Окрім цього, держави – члени НАТО допомагають Україні воєнною допомогою, яка включає в себе передачу озброєння і військової техніки, надають фінансову і гуманітарну допомогу, здійснюють підготовку особового складу, також надають медичну допомогу щодо лікування і реабілітації українських військовослужбовців, приймають вимушених переселенців. Надана зброя допомагає Україні оборонятись, але Україна потребує гарантій безпеки, потребує бути членом НАТО, потребує захисту 5 статті Вашингтонського договору, відповідно якої збройний напад на державу – члена НАТО є нападом на усіх його членів і викликає відповідь усіх держав – членів Альянсу [2].

Україна – демократична держава, яка дотримується і бореться за демократичні цінності. Під час війни проводить демократичні реформи, реформує збройні сили, стрімкими темпами переходить на стандарти НАТО, на полі бою опановує озброєння і військовою техніку, надану державами – членами НАТО. Витрачає набагато більше ніж 2 % від ВВП на оборонні потреби.

Майбутні члени НАТО мають відповідати базовим принципам, втіленим у Вашингтонському договорі: *демократії, свободи особистості і верховенства права*, викладеним у преамбулі до Вашингтонського договору [2]. Нині Україна відважно відстоює ці самі принципи на полі бою. Президент України Володимир Зеленський наголосив, що саме в Україні “*вирішується доля демократії в протистоянні з тиранією*”, і що Україна саме зараз, уперше в історії, як ніколи відповідає цим принципам [23].

У Табл. 1, яка ґрунтується на найновішій оцінці Світового банку, показано як Україна досягала прогресу відповідності вимогам до членства в НАТО за визначеними критеріями. За критерієм “політичної стабільності / відсутність насильства та

тероризму” спостерігається просідання з 2014 року у зв’язку з розпочатою РФ війною. Водночас показники за іншими критеріями вищі ніж на початку інтеграційного шляху, не зважаючи на війну та її наслідки.

Таблиця 1

Еволюція відповідності України до вимог вступу в НАТО за оцінкою Світового банку (у відсотковому значенні до 100 %) [24]

Критерії членства/ роки	1996	1998	2005	2007	2010	2012	2014	2017	2020	2021	2022
Контроль корупції	13	4,3	24,9	21,4	16,2	12,3	14,4	21	22,9	24,3	29,2
Ефективність урядування	27,9	22,4	31,9	25,7	23,9	32,7	39,9	33,3	37,6	35,2	33,0
Політична стабільність / відсутність насильства / тероризму	42,6	39,9	37,4	48,8	45,5	41,7	5,7	6,7	12,3	12,7	5,7
Регуляторна якість уряду	33,7	23,4	33,8	37,4	35,4	31,3	31,3	40,5	42,4	42,4	40,6
Верховенства права	22,6	18,5	25,8	26,8	23,7	24,4	20,7	23,3	25,2	25,7	18,9
Право голосу та підзвітності	39,5	43,3	39,4	49,5	45	40,4	43,3	47,3	51,7	49,3	45,9

Незважаючи на екзистенційну потребу України в НАТО, Саміт в Бухаресті 2008 року закінчився для України невдало. Планувалося, що там Україна та Грузія отримують План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ), що мало б стати початком процедури вступу до Альянсу. Але Україні досі відмовляють у членстві, залишаючи надію на те, що “двері для України в НАТО відчинені”.

Так само і саміт у Вільнюсі 11–12 липня 2023 р. за сподіваннями експертів мав надати Україні конкретні гарантії безпеки. Втім сподівання не виправдались, Україна не отримала запрошення в НАТО, хоча за три дні до початку саміту у Вільнюсі було вже 23 країни, що офіційно погодились на вступ України в Альянс і висловили свою підтримку [25]. За підсумками саміту країни G7 взяли на себе зобов’язання щодо подальших військових поставок, навчання українських військ і більшого обміну розвідданими. Окрім цього, саміт знаменувався започаткуванням багаторічної програми підтримки для України; створенням Ради Україна-НАТО, та скасуванням вимоги для України щодо ПДЧ, тобто Україна все ще має шанс вступити в Альянс, але, як зазначив Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг “після виконання певних вимог” [26]. Варто зазначити, що досі у відкритих джерелах неможливо знайти вичерпний перелік “певних вимог”.

Генеральний секретар, також, заявив, що Україна зараз знаходиться набагато ближче до НАТО, особливо після 2014 року, коли члени Альянсу почали допомагати озброєнням та навчати ЗС України і Україна продемонструвала свої спроможності та

потужності, а також стала більш інтегрованою з НАТО [26].

Але водночас Генеральний секретар твердий у своєму рішенні, що в НАТО не готові взяти Україну до своїх лав доти, поки не буде розбита російська армія, “не час робити Україну членом НАТО, поки точиться війна” [26].

Єдине, що залишається Україні – це попри все перемогти та повернути свої території, що зробити дуже важко без вагомої допомоги партнерів, без винищувачів, важкої бронетехніки та ракет великої дальності в достатній кількості.

Безпека і суверенітет України для НАТО мають вагоме значення в *довгостроковій перспективі*. Чому НАТО потребує Україну, чому перемога України над збройними силами РФ важлива для НАТО та світу:

1. Геополітичне значення. Україна має геополітичне та геостратегічне значення для НАТО, вона є “критичним ядром безпеки Європи” [14]. Україна знаходиться в самому центрі Європи і є однією з найбільших її країн (друга за величиною).

Російська агресія спрямована на зміну європейського світового порядку на свою користь, пріоритетною метою РФ, окрім знищення України, є руйнація ЄС і НАТО, сіяння хаосу та знищення існуючої системи міжнародного права.

У своїх керівних документах, Національній військовій доктрині 2014 року та Стратегії національної безпеки (СНБ) 2015 року РФ класифікувала НАТО і ЄС як прямі загрози російським інтересам безпеки. Здебільшого, РФ виклала свої плани щодо ведення війни проти них.

У проєкті Договору між РФ та США про гарантії безпеки та Угоди про заходи безпеки РФ та держав – членів НАТО оприлюднені російським зовнішньополітичним відомством у 2021 році [27], практично вимагається не розширення НАТО та відмова брати до свого складу держави колишнього СРСР. Окрім цього РФ має намір відповідно до договорів розширити буферну зону між РФ та НАТО за рахунок роззброєння та відведення збройних сил держав прийнятих до НАТО після 1997 року, а це: Польща, Чехія, Угорщина, Естонія, Болгарія, Литва, Латвія, Румунія, Словаччина, Словенія, Албанія, Хорватія, Чорногорія, Північна Македонія, та, можливо Фінляндія, яка приєдналась до НАТО в 2023 році.

Імперіалістичний замисел РФ – встановлення політичного й економічного контролю над іншими державами, зокрема над пострадянськими державами, щоб відновити нову імперську РФ. РФ сприймає пострадянський простір як виняткову зону своїх інтересів, де вона відкидає повний суверенітет таких держав, як Україна, Молдова чи Грузія. Без України РФ не здатна відновитися як імперія.

Маючи Україну в зоні свого впливу, РФ стає ближче до Європи. Як влучно написав Зб. Бжезінський “Україна може бути в Європі без Росії, тоді як Росія не може бути в Європі без України”, без України РФ стане азійською державою. Не маючи змоги розширюватися на захід, Путін прискорить “розворот Росії на схід” і швидко інтегрує її економіку з китайською [17].

Повне або часткове захоплення України РФ значно погіршить безпекову ситуацію у Європі. Розміщення російських військ на українській території, разом з перетворенням Білорусі на російський військовий форпост, може розширити можливості РФ з проєкції сили на НАТО. Успіх РФ в Україні лише зміцнить її переконання в тому, що зовнішньополітичні інтереси можуть бути ефективно і результативно досягнуті за допомогою воєнної сили.

Тому, щоб ослабити РФ, не дати їй змогу диктувати свої умови і будувати свій світовий порядок, Україна має стати частиною євроатлантичного простору.

2. Україна обороняє Європу – східний фланг НАТО. Війна вже змусила держав – членів НАТО посилювати власні оборонні спроможності. Наприклад, Польща з 2022 року прийняла рішення збільшити чисельність збройних сил з 114 тис.

військовослужбовців до 400 тис. більше ніж в 3 рази. Також на фінансування армії вже з 2023 року виділяють навіть не 2 % ВВП (як того вимагають стандарти НАТО), а 3 % [28], вдосконалює власну оборонну промисловість, закуповує нове озброєння і військову техніку та наполягає на збільшенні військової присутності Альянсу на своїй території. Нещодавно прийнята Фінляндія також значно збільшує військові витрати на оборонні потреби. Німеччина вирішила поступово збільшити свої витрати на оборону до понад 2 % від ВВП, починаючи з 2024 року та модернізує свою армію.

Тим часом Україна вже робить внесок у захист, який засновано на правилах порядку у Європі, а отже, у європейську безпеку і стабільність. Згідно із загальноєвропейським опитуванням, проведеним у лютому 2023 року, 68 % громадян ЄС вважають напад РФ на Україну нападом на Європу в цілому. Так вважають 80 % поляків та іспанців, 70 % голландців, 65 % німців і французів. І лідери більшості країн НАТО, і громадськість у цих країнах сприймають Україну як невід’ємну частину західної архітектури безпеки [13].

Україна сьогодні (а точніше з 1991 року) в “сірій” зоні між євроатлантичною демократією та російським імперіалізмом [11], відстоює демократичні цінності свободи і права, захищаючи європейський безпековий порядок, не будучи членом ні ЄС, ні НАТО. Україна фактично обороняє Східний фланг Альянсу, не допускаючи РФ поширювати “руський мир”. РФ має спільний кордон з деякими державами – членами НАТО, такими як: Естонія (324 км), Латвія (332 км), Литва (261 км), Норвегія (191 км), Польща (210 км). А нещодавно прийнята в НАТО Фінляндія збільшила спільний кордон майже вдвічі (1309 км). Географічно Україна знаходиться на перетині Східної та Західної Європи та має спільний сухопутний кордон з чотирма країнами НАТО: Польщею (542 км), Словаччиною (98 км), Угорщиною (135 км), Румунією (608 км). Тому, фактично, зараз Україна обороняє кордон НАТО довжиною у 1383 км.

3. Україна – стратегічний актив для НАТО. Безпекова ситуація в євроатлантичному просторі була би більш стабільною, якби нині одна з найсильніших і найдосвідченіших європейських армій була інтегрована в НАТО. Українська армія, озброєна і випробувана бойовим досвідом, сформувала би перевірене в боях ядро “європейської армії”, вона довела свою

спроможність і доводить взаємосумісність з арміями державами – членами Альянсу.

Україна стрімко наближається до оперативної взаємосумісності національних військових формувань зі збройними силами союзників, шляхом упровадження підходів, практик, принципів і стандартів, які використовують держави – члени НАТО і які вже були апробовані в реальному бою. Ще перед війною (станом на кінець 2021 року) 255 стандартів і керівних документів НАТО запроваджено в Україні [29]. А з 24 лютого ЗС України разом з іншими складовими сектору безпеки й оборони не просто досягають взаємосумісності в режимі реального часу, але й винаходять і тестують нові практики на полі бою у протистоянні з силою, яка ще до 24 лютого вважалася “другою армією світу”.

Чисельна українська армія, яка, за загальним визнанням, відчуває брак ресурсів (так само, як і російська), але володіє деякими з найкращих у світі озброєнь, наприклад, відомий ракетний комплекс “Нептун”, протитанковий ракетний комплекс “Стугна-П”, винишувачі Су-27, танки “Оплот”, “Булат” та ін. За належного фінансування вона могла б стати потужною силою, яка значно посилить Альянс. Україна володіє значними і високотехнологічними потужностями з виробництва озброєнь: танкові (бронетанкові), авіабудівні тощо. Зокрема завод імені Антонова виробляє найбільші у світі транспортні літаки Ан-225 “Мрія” та Ан-124 “Руслан”, які можуть стати корисними в місіях НАТО. Україна має цінний практичний досвід в боротьбі з гібридними загрозами. Має реальний бойовий досвід, щодо проведення бойових дій на своїй території з противником, що значно перевищує у численності та озброєнні. Україна суттєво посилена завдяки західним озброєнням. Європі краще мати таку потужну державу в структурі НАТО [14].

Крім того, Україна щоденно у боях доводить свою воєнну спроможність захищати безпеку у європейському просторі.

4. Відновлення міжнародного права.

Росія руйнує існуючі міжнародні норми. РФ грубо порушила ключові постулати Статуту ООН, порушила ст. 2 (№ 3, 4 і 7) Статуту ООН [1] і відмовилась виконувати резолюції Генеральної Асамблеї ООН, порушила Договір про нерозповсюдження ядерної зброї. Вона вчинила злочинну агресію проти суверенної держави та численні злочини проти людства на окупованих українських територіях, багато з яких, слід вважати актами

геноциду [30]. І, водночас, продовжує бути постійним членом Ради безпеки ООН і використовувати право вето. Порушила принципи Гельсінкського заключного акту [31] (Заключний акт Наради з питань безпеки та співробітництва у Європі, 1975 р.), Паризьку хартію [32] (Паризька хартія для нової Європи, 1990 р.), та інших важливих документів, на яких побудована нинішня система міжнародної безпеки. На сьогодні РФ є головною загрозою існуванню стабільної міжнародної системи, заснованої на правилах міжнародного права. Стала система міжнародних норм і принципів, побудована на помилках Другої світової війни, зруйнована, і окрім 5 статті Північноатлантичного договору 1949 р. на сьогодні не існує жодних гарантій міжнародної безпеки.

Зайвим буде нагадувати, що РФ як одна з держав “гарантів безпеки” відповідно до Будапештського Меморандуму порушила незалежність, суверенітет та існуючі кордони України.

Окрім вказаного Меморандуму і цілої низки міжнародних угод і договорів, РФ порушила умови основоположного акту НАТО-Росія “Про взаємні відносини, співпрацю та безпеку між НАТО і Російською Федерацією”, підписаного в Парижі 27 травня 1997 року [3], де РФ зобов’язалася “поважати суверенітет, незалежність та територіальну цілісність усіх держав та їхнє невіддільне право обирати механізми гарантування власної безпеки” та “утримання від погрози силою або її застосування одна проти одної, а також проти будь-якої іншої держави, її суверенітету, територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-яким способом, що суперечить Статуту Організації Об’єднаних Націй і Декларації принципів, що регулюють відносини між державами-учасницями, що містить Гельсінський заключний акт” [3].

Притягнення Путіна, Лукашенка і всіх причетних до кримінальної відповідальності в Міжнародному трибуналі за злочини агресії спричинені проти України та проти людяності взагалі, та систематичного порушення норм і принципів міжнародного права стануть на шляху до відновлення міжнародного права.

5. Захист та розвиток демократії.

Членство України в НАТО скасувало би найбільший виклик безпеці Європи, який становить авторитарна РФ та з рештою, в перспективі може запустити трансформацію постпутінської РФ. Авторитарні держави, такі як РФ, несуть загрозу і небезпеку для

існування і розвитку демократії й прав людини і на регіональному, і на міжнародному рівнях. Авторитарні режими в Китаї, РФ та інших країнах мають важелі впливу в міжнародній системі, а вільніші країни зіштовхнулися з тим, що їхні усталені демократичні стандарти зазнають руйнації. Контроль над зловживанням владою та порушення прав людини послабшав зі сторони міжнародних організацій таких як ООН та ОБСЄ, що завдало серйозного удару по основам демократії. Поява демократії в РФ – єдиний спосіб запобігти подальшій російській агресії і збереження розвинутої демократії в світі, що є неможливим без відмови від ідеї відродження російської імперії, “Новоросії”. Така трансформація видається реальною за умови отримання перемоги над РФ та повалення режиму Путіна.

6. Наслідки і майбутнє. Війна в Україні – уже має серйозні далекосяжні наслідки, які торкаються різних регіонів світу і на які не можна не зважати, це окрім політичних і воєнних, економічні, екологічні, демографічні наслідки, які впливають на весь цивілізований світ. Це: енергетична криза, спричинена РФ; промислова; продовольча криза – блокування РФ українського сільськогосподарського експорту, яке може призвести до голоду десятків мільйонів людей; економічна криза, як наслідок різкого зростання цін на енергоресурси та продовольство; ядерне залякування і шантаж – захоплення РФ атомних електростанцій, що може призвести до глобальної катастрофи через руйнування атомних електростанцій (АЕС) на території України; підрив РФ Каховської гідроелектростанції, найбільша штучна техногенна катастрофа XXI ст., яка вже призвела до серйозних гуманітарних і екологічних наслідків; гуманітарна і міграційна криза – близько 12 млн українських вимушених переселенців зараз приймають різні країни світу [33]. І це, на жаль, невичерпаний перелік наслідків, спричинених агресивною політикою кремля. Зупинити подальшу шкоду, що спричиняє РФ, можна лише зупинивши саму РФ.

На сьогодні НАТО – єдиний оборонний Альянс, здатний забезпечити безпеку в євроатлантичному регіоні. Блок НАТО був створений після Другої світової, на уроках цієї війни з метою побудови нової архітектури безпеки в північноатлантичному регіоні “для здійснення колективної оборони та підтримання миру і безпеки” [2]. За час існування НАТО це самий значущий

прецедент – широкомасштабна російсько-українська війна в самому центрі Європи. Основоположна ціль НАТО – захищати демократичний євроатлантичний простір. Нездатність це робити підірватиме не просто репутацію Альянсу, а доведиме марність його існування. У НАТО існує абсолютний консенсус щодо розуміння того, звідки походить джерело загроз. Без України НАТО не в силах забезпечити свою основоположну ціль. Україна має сильне геополітичне, стратегічне, воєнно-політичне значення для Альянсу і, втративши Україну в разі поразки над РФ, буде втрачена і безпека в євроатлантичному просторі на невизначений термін.

Якщо Європа хоче жити в мирі, то має побудувати сильну зовнішню політику та спільну оборону [17], в сьогоденнішніх реаліях це є неможливим без України. Ця війна показує європейцям: щоб був мир, обидві сторони мають схилитися на бік миру, а не війни, а потенційний агресор мусить заплатити за загарбницькі дії.

Висновок. Єдиним можливим шляхом гарантування Україні безпеки є інтеграція України до двосторонніх або багатосторонніх систем колективної оборони. Двосторонній альянс з гарантіями США та/або мережа двосторонніх альянсів із сильними у військовому відношенні державами, бажано ядерними, могли б гарантувати безпеку Україні. Однак хоча країни і пропонують допомогу у сфері безпеки, вони утримуються від надання гарантій, які б виходили за рамки підтримки і становили б запоруку взаємної оборони. Двосторонні та багатосторонні угоди, оголошені в рамках G7 на саміті НАТО 2023 року, пропонують підтримку, але не гарантії. Це пов'язано з тим, що жодна держава не хоче брати на себе ризик військової конфронтації з РФ. З огляду на довгострокову орієнтацію на Індо-Тихоокеанський регіон та Близький Схід, малоімовірно, що США візьмуть на себе зобов'язання гарантувати безпеку України в такий спосіб. Найбільш ефективним стримуючим фактором проти РФ було б членство України в НАТО. А до вступу необхідно спільними зусиллями забезпечити якнайшвидшу перемогу України, бо це буде перемога не лише України, а всього цивілізованого світу.

Перспективи подальших досліджень. У пошуку раціональних рішень та рекомендацій для закінчення російсько-української війни, з огляду на актуальність і

важливість цієї проблематики, необхідно надалі поглиблено вивчати безпекові аспекти євроатлантичної інтеграції України, як найоптимальнішого шляху гарантування безпеки України та міжнародного співтовариства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Статут Організації Об'єднаних Націй / Департамент громадської інформації ООН. Київ, 2008. URL: <https://uk.m.wikisource.org/wiki> (дата звернення: 05.10.2023).
2. The North Atlantic Treaty Washington D.C. 4 April 1949. *NATO*. URL: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm (дата звернення: 05.10.2023).
3. Основоположний акт "Про взаємні відносини, співпрацю та безпеку між НАТО і Російською Федерацією" від 27 трав. 1997 р. // НАТО. URL: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_25468.htm (дата звернення: 05.10.2023).
4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 05.10.2023).
5. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 05.10.2023).
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості : Закон України від 23.12.2014 р. № 35-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/35-19#Text> (дата звернення: 05.10.2023).
7. О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации : Указ Президента РФ от 02.07.2021 г. № 400. URL: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_389271/ (дата звернення: 05.10.2023).
8. Военная доктрина Российской Федерации : Указ Президента РФ от 25.12.2014 г. № Пр-2976. URL: <https://docs.cntd.ru/document/420246589> (дата звернення: 05.10.2023).
9. Вступне слово Генерального секретаря НАТО Єнса Столтенберга на засіданні Комісії Україна – НАТО в Києві. 10 лип. 2017 р. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/opinions_145863.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 05.10.2023).
10. Звернення Президента під час 44-го засідання глав урядів країн-учасників Карибської співдружності // Офіс Президента України. 17 лют. 2023 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xnW7lpPYvyE> (дата звернення: 05.10.2023).
11. Формула миру: Зеленський назвав 10 умов припинення війни в Україні. Звернення Президента України до учасників саміту «Групи двадцяти» // *Укрінформ*. 15.11.2022 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3614525-formula-miru-zelenskij-nazvav-10-umov-pripinennja-vijni-v-ukrajini.html> (дата звернення: 05.10.2023).
12. Reznikov O. The future of global security will be decided in Ukraine // Atlantic Council. 14.06.2022. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-future-of-global-security-will-be-decided-in-ukraine/> (дата звернення: 25.10.2023).
13. Кулеба Д. Чому НАТО має прийняти Україну? Києву потрібен Альянс, а Альянсу потрібен Київ // Урядовий портал. 25 квіт. 2023 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/chomu-nato-maie-priyiniaty-ukrainu-kyievu-potriben-alians-a-aliansu-potriben-kyiv> (дата звернення: 05.10.2023).
14. Бжезінський 36. Велика шахівниця. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/Shahivniz.html> (дата звернення: 05.10.2023).
15. Kissinger: for the safety of Europe, get Ukraine into NATO // The economist. May 17th 2023. URL: <https://www.economist.com/kissinger-highlights> (дата звернення: 05.10.2023).
16. Сунгуровський М., Пашков М., Поляков Л., Удальцова В. Роль і місце України в перспективних європейській та євро-атлантичній системах безпеки. Київ : Центр Разумкова. 2022. 47 с.
17. Потехін О. НАТО та повномасштабне вторгнення РФ до України // Diplomatic Ukraine. January 2022. URL: <https://www.researchgate.net/publication/366615670> (дата звернення: 05.10.2023).
18. Затирайко О., Павленко В., Крикун П. Основні положення нової Стратегічної концепції НАТО – 2022, наслідки для України // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України. 2023. № 1 (77). С. 20–24.
19. Klein M., Major C. Ensuring Ukraine's security From ad hoc support to long-term security guarantees as NATO member. SWP. Stiftung Wissenschaft und Politik. German Institute for International and Security Affairs. URL: <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2023C46/> (дата звернення: 05.10.2023).
20. Dr. Ramesh Kumar Role of NATO in Russia-Ukraine conflict. 23 March 2022. *NIICE Commentary 7721*. URL: <https://niice.org.np/archives/7721> (дата звернення: 05.10.2023).
21. IRI Ukraine Poll Shows Strong Confidence in President Zelensky, a Surge in Support for NATO Membership, Russia Should Pay for Reconstruction. URL: <https://www.iri.org/news/iri-ukraine-poll-shows-strong-confidence-in-president-zelensky-a-surge-in-support-for-nato-membership-russia-should-pay-for-reconstruction> (дата звернення: 05.10.2023).
22. Рада скасувала позаблоковий статус України. URL: <https://www.unian.ua/politics/1025042-rada-skasovala-pozablokoviy-status-ukrajini.html> (дата звернення: 05.10.2023).
23. Україна подає заявку на вступ до НАТО – В. Зеленський // *Укрінформ*. 30.09.2022 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3583117-ukraina-podaє-zayavku-na-vstup-do-nato-v-zelenskij.html>

- ukraina-podaє-zaavku-na-vstup-do-nato-zelenskij.html (дата звернення: 05.10.2023).
24. Worldwide Governance Indicator. URL: https://databank.worldbank.org/reports.aspx?Report_Name=WGI-Table&Id=c6ea4d8b (дата звернення: 05.10.2023).
25. Рада України – НАТО, скасування ПДЧ, більше зброї – підсумки саміту Альянсу у Вільнюсі. URL: <https://suspilne.media/527423-rada-ukraina-nato-skasuvanna-pdc-bilse-zbroi-pidsumki-samitu-alansu-u-vilnusi/> (дата звернення: 05.10.2023).
26. Україну запросять до НАТО без ПДЧ, але після виконання вимог – рішення саміту. URL: [https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3734464-ukrainu-zaprosat-do-nato-bez-pdc-ale-pisla-vikonanna-vimog-stoltenberg.html](https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3734464-ukrainu-zaprosat-do-nato-bez-pdc-ale-pisla-vikonanna-vimog-rishennya-samitu) (дата звернення: 05.10.2023).
27. Договор между Российской Федерацией и Соединенными Штатами Америки о гарантиях безопасности (Проект) / Министерство иностранных дел российской федерации. 17.12.2021 р. URL: https://mid.ru/ru/foreign_policy/gso/nato/1790818 (дата звернення: 05.10.2023).
28. Калініченко О. Як посилюються країни Європи на тлі російської загрози. URL: https://lb.ua/world/2022/07/26/524244_yak_posilyuyutsya_kraini_ievropi_tli.html (дата звернення: 05.10.2023).
29. Україна-НАТО: оборонна взаємосумісність. Офіс віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольги Стефанішиної. 25.11.2022 р. URL: <https://www.promoteukraine.org/uk/ukrayina-nato-oboronna-vzayemosumnist/> (дата звернення: 05.10.2023).
30. Кудрін Ф. Викинути Росію з ООН можливо. Фахівці пояснюють, як це зробити. 04.11.2022 р. URL: <https://tyzhden.ua/vyknuty-rosiiu-z-onn-mozhlyvo-fakhivtsi-poiasnuiut-iak-tse-zrobyty/> (дата звернення: 05.10.2023).
31. Давимука О. Гельсінський акт: 47 років по тому. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentarij-ekspertiv/helsinskyj-akt-47-roki-v-po-tomu> (дата звернення: 05.10.2023).
32. Парижская хартия для новой Европы. Париж. 21.11.1990 г. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/mu90011u?an=2> (дата звернення: 05.10.2023).
33. Понад 12 мільйонів українців стали вимушеними переселенцями – Зеленський // Укрінформ. 23.06.2022 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3513523-ponad-12-miljoniv-ukrainciv-stali-vimusenimi-pereselencami-zelenskij.html> (дата звернення: 05.10.2023).

Стаття надійшла до редакційної колегії 16.11.2023

NATO and Ukraine: security aspects of integration

Annotation

Ukraine is more determined than ever in its history to join the Alliance, with public support reaching record levels. Ukraine's aspirations for Euro-Atlantic integration are enshrined in the Constitution. During martial law, reforms are underway to achieve interoperability with the armies of NATO member states. Neither the Bucharest nor the Vilnius summits met the hopes and expectations of Ukrainians, and Ukraine was never invited to join the Alliance, although the Alliance needs Ukraine's accession no less than Ukraine needs it.

The purpose of the article is to study the security aspects of Ukraine's Euro-Atlantic integration and the importance of Ukraine's struggle against Russia for the Euro-Atlantic area.

Today, Ukraine is more firm than ever in its decision to join the Alliance, with public support reaching an all-time high of 82 %. Ukraine has enshrined its Euro-Atlantic development direction in the main law of the state – the Constitution of Ukraine, which actually confirms the determination and irrevocability of the Ukrainian decision to integrate into the European and Euro-Atlantic space.

A bilateral alliance with U.S. guarantees and/or a network of bilateral alliances with militarily strong states, preferably nuclear-armed ones, could guarantee Ukraine's security.

However, while countries have offered security assistance, they have refrained from providing guarantees that go beyond support and guarantee mutual defence. The bilateral and multilateral agreements announced within the G7 at the 2023 NATO Summit offer support, but not guarantees. This is because no state wants to take the risk of a military confrontation with Russia.

The most effective deterrent against Russia would be Ukraine's membership in NATO. Before joining, we need to work together to ensure Ukraine's victory as soon as possible, because it will be a victory not only for Ukraine, but for the entire civilised world.

Keywords: NATO; Europe; Ukraine; security; russian-ukrainian war; security aspects.